

Jaarverslag 2024

**FESTIVAL
CEMENT**

20-3-2025
Stichting CEMENT

Inhoud

Inhoud.....	2
Inleiding.....	3
Activiteiten.....	4
Festival Cement.....	4
Talentontwikkeling.....	8
Sectorontwikkeling.....	10
Doelstellingen en resultaten.....	13
Communicatie en publiek.....	14
Publiek.....	14
Publiekswerking.....	18
Organisatie.....	19
Bestuur.....	19
Raad van Toezicht.....	19
Personeel.....	20
Verslag vertrouwenspersoon.....	21
Codes.....	21
Financieel.....	27
Financieringsmix.....	27
Toelichtingen op de jaarrekening.....	28
Kengetallen 2024.....	29
Begroting 2025-2028.....	30

Inleiding

In 2024 vierde Festival Cement haar 25-jarig jubileum. In haar vijftienvingjarige bestaan presenteerde Festival Cement 600 voorstellingen van nieuwe makers. Tijdens een feestelijke opening – geregisseerd door Cement-alumnus Lisah Baert – stonden we daar met ons publiek bij stil en aten we samen taart! Ook in ons magazine *MAAK* was er ruimte voor een terugblik op 25 jaar Festival Cement. Hiervoor schreef onder anderen kunstjournalist Marijn Lems een uitgebreid artikel: [25 jaar Cement – of hoe ‘makersfeestje’ een geuzennaam werd](#). Ter ere van ons jubileum werd artistiek directeur Leonie Clement geïnterviewd door het Brabants Dagblad (zie bijlage). Dat zorgde voor de nodige zichtbaarheid in de regio.

Maar Festival Cement is er natuurlijk vooral om vóóruit te kijken en het talent van vandaag en morgen te presenteren aan publiek. Dit jaar presenteerden we 21 voorstellingen van nieuwe makers; een aantal om trots op te zijn. De voorstellingen liepen uiteen van *noise rap* over verslaving tot een voorstelling op tafelformaat over verstilling. Voorstellingen doken op in de hele stad: van de bibliotheek tot ons eigen huis Pand18, van Theater Artemis tot het Amadeirolein in de binnenstad. Naast de voorstellingen, was er weer een uitgebreid programma voor kunstprofessionals en -studenten.

In 2024 hadden we niet enkel successen te vieren. In de zomer werd het theaterveld flink op zijn kop gezet met de subsidietoekenningen voor de aankomende kunstenplanperiode 2025-2028. Helaas was er ook voor ons een tegenslag te verwerken: ondanks een positief advies, besloot de Provincie Noord-Brabant na een jarenlange subsidierelatie ons festival niet langer te ondersteunen. Een schril contrast met de mooie adviezen en toekenningen die we ontvingen van de Gemeente 's-Hertogenbosch en het Fonds Podiumkunsten. 700 makers en bezoekers kwamen in actie en schreven prachtige steunbetuigingen. Vooralsnog leverde dit geen herzien advies op en loopt de bezwaarprocedure tegen het besluit van de Provincie nog. Hierdoor stond 2024 ook in het teken van plannen aanpassen en ambities bijstellen.

Met dit verslag sluiten we de kunstenplanperiode 2021-2024 af. Het was een roerige periode waarin corona voor flinke uitdagingen zorgde. Toch wist Festival Cement elk jaar een passende festivaleditie van de grond te krijgen. We produceerden zelfs meer voorstellingen van nieuwe makers dan ooit tevoren. Op het gebied van publieksbereik zette Festival Cement andere stappen dan vooraf bedacht – vanwege aangepaste festivals kon het festival bijvoorbeeld minder bezoekers ontvangen en verzamelde zij minder eigen publieksdata dan gehoopt. Maar door samenwerkingen met partners in de stad en het kunstvakonderwijs, de introductie van Pay What You Want-aanbod en te programmeren in de openbare ruimte, wist Festival Cement in 2024 maar liefst 6538 bezoekers te bereiken (t.o.v. 3508 pré corona). Cement Producties op tournee bereikten daarbovenop 6383 bezoekers. Wij zijn blij dat er zo veel mensen nieuwsgierig zijn naar nieuw talent en theater en dat wij en via ons festival kennis kunnen laten maken met hun voorstellingen.

Namens de directie en de Raad van Toezicht,

Janneke Defesche (zakelijk directeur-bestuurder), Leonie Clement (artistiek directeur-bestuurder) en Clemens Sassen (voorzitter Raad van Toezicht)

Activiteiten

Festival Cement

Festival Cement vond plaats van 15 t/m 23 maart in Den Bosch. 21 makers(collectieven) presenteerden hun voorstelling, waarvan 12 (Nederlandse) premières. Vanuit het festivalhart in de Verkadefabriek, bezochten bezoekers de voorstellingen op verschillende locaties in de stad: in Huis73, Pand18, Theater Artemis, Circuskapel, de tijdelijke bibliotheek, Het Nest, op het Amadeiroplein en in de zalen van de Verkadefabriek. Op het programma stonden:

- Arend Peeters en Ferre Vuye - *The Butterpie Effect* - NL première
- Bram van Helden / Stichting Stilstaan - *Tijd van de dingen* - première
- Circumstances / Piet van Dycke - *Glorious Bodies*
- Fariborz Karimi - *Oh, Wild Gazelle, Where Are You?* - première
- Gerben Vaillant - *On almost every page*
- Heintz & Kop - *Pascalierf 48* - première
- Ika Schwander - *Of all your words and soft strange ways*
- Ira Brand - *Commitment Phobe* - Cement Coproductie
- Jelle Huizinga - *ZUCHT* - première - Cement Productie
- King Sisters - *Close to Harmony* - première - Cement Productie
- Kinga Jaczewska - *BRUT* - avant première
- Lien Wildemeersch - *JACKIE* - NL première
- Lotte Boonstra - *777.600* - Cement Coproductie
- Mateusz en Arne - *Future Gore* - NL première
- Plankton - *Er rent een berg voorbij* - première - Cement Productie
- Simon Bus - *Three Studies (for a self-portrait)*
- STEL - *Life, Actually*
- Sunni Lamin Barrow - *A Fist of Tongues*
- Tibau Beirnaert en Laurens Aneca - *F A G G O T S* - NL première
- Timo Tembuyser - *Missa Mama Nova* - première
- WOLF WOLF - *Voorjaarsontwaken*

LOCATIES

1. VERKADEFABRIEK

Boschdijkstraat 45

2. THEATER ARTEMIS

Predikherenpoort 50

3. PAND 18

Sint Josephstraat 18

4. HUIS73

Hinthamereinde 74

5. CIRCUS KAPEL

Papenhulst 26

6. AMADEIOPLEIN

'S-HERTOGENBOSCH

Naast het voorstellingsprogramma, vond er een uitgebreid contextprogramma plaats dat bestond uit:

- *De Opening*
De feestelijke opening van het festival werd geregisseerd door Cement- en PLAN-alumnus **Lisah Baert**. Publiek trakteerde elkaar op taart ter ere van de 25-jarige verjaardag van Festival Cement en bezocht aansluitend de première van *Er rent een berg voorbij* van Plankton.
- *MAAK / GEMAAKT*
In het magazine MAAK vonden bezoekers verdiepende interviews met makers, inspirerend beeldmateriaal, achtergrondinformatie over voorstellingen én een knipplaat. Dit jaar konden lezers het extra dikke magazine omkeren om *GEMAAKT* te lezen: een terugblik op 25 jaar Cement met o.a. een column van oprichter Pietjan Dusee. Studenten Illustratie van Fontys verzorgden de illustraties in het magazine.
- *BLOK Cement*
BLOK Cement is een jaarlijks terugkerend atelier voor kunstvakstudenten van diverse opleidingen in Nederland en Vlaanderen onder leiding van dramaturg en docent Florian Hellwig. Vier dagen lang werken en discussiëren de deelnemers samen, bezoeken voorstellingen en doen mee aan masterclasses van makers die op het festival staan. Zo worden er nieuwe banden gesmeed en mogelijke toekomstwegen verkend. Mede-bedenker van BLOK Cement, Florian Hellwig, werkte deze editie zijn opvolger, Suze van Miltenburg in.
- *Podium Techniekdag*
Samen met De Verkadefabriek nam Festival Cement deel aan de landelijke *Podium Techniekdag*. Geïnteresseerde Bosschenaren en andere bezoekers kregen een rondleiding en een kijkje in de keuken bij de afdeling techniek van het theater en het festival.
- *Dag Dramaturgie*
Onder leiding van dramaturgen **Eylül Fidan Akıncı** en **Judith Blankenberg** gingen 21 dramaturgen uit Nederland en Vlaanderen met elkaar in gesprek over hun vak. Samen bezochten ze de voorstelling *A Fist of Tongues* van Sunni Lamin Barrow.
- *Archiefworkshop*
Samen met Podiumkunst.net doken deelnemers in hun eigen maakproces en bekeken de mogelijkheden om hun proces te archiveren, om zo hun eigen kunstpraktijk onderdeel uit te laten maken van de toekomstige geschiedenis.
- *Online archief*
Ter ere van haar jubileum versterkte Festival Cement haar online archief. Het volledige voorstellingsprogramma is terug te vinden tot 10 jaar terug in de tijd, sinds 2015.
- *Giggle Galaxy*
Theatermaker (o.a. bij PLAN Brabant) **Maxime Dreesen** hostte dit jaar opnieuw een feest tijdens Festival Cement als diens alter ego *Tabooboo*. Hen nodigde *queer* artiesten en studenten van Toneelacademie Maastricht uit op diens podium. Speciaal voor de performers en geïnteresseerde medestudenten uit Maastricht zette Festival Cement een tourbus in.

- *De Kronieken I: Wat heb je nodig?*
Collectief **Radicale Gezelligheid** organiseerde een dag over chronisch ziek zijn in de theatersector. (Ervarings)experts en geïnteresseerden gingen met elkaar in gesprek over het maken van ruimte voor verschillende lichamen en het begrip 'gezonde werkcultuur'. Deze middag vond plaats in de creatieve broedplaats Het Nest.
- *Young Creatives*
Het jongerennetwerk Young Creatives organiseerde twee activiteiten tijdens het festival. Zelf hielden ze een pubquiz over muziek en theater, aten ze een Bordje Cement en bezochten ze twee voorstellingen. Ook organiseerden ze een werksessie voor professionals uit de culturele en sociale sector in Den Bosch over het op gang brengen van een kettingreactie in de stad: hoe zorg je er samen voor dat meer jongeren met elkaar én het Bossche culturele aanbod in aanraking komen?
- *Bordje Cement*
Bezoekers en makers schoven bij Festival Cement samen aan tafel. Iedereen kan een vegetarisch Bordje Cement bestellen en dagelijks mee eten in het festivalhart.
- *Programma's op maat*
Festival Cement verzorgde dit jaar uitgebreide programma's op maat voor uiteenlopende bezoekers. Een groep avontuurlijke bezoekers van de Blauwe Kei uit Veghel bezocht Cement in het kader van hun ontdekkingsprogramma *Op de huid*. De studenten Theaterdocent van zowel de deel- als voltijd opleiding aan Fontys Academie voor Theater kwamen op meerdaagse schoolreis naar het festival. Bram van Helden speelde zijn voorstelling voor een groep studenten van de opleiding MBO Event Management, die daarna in gesprek gingen met medewerkers van het festival. En de Keep an Eye Foundation bracht samen met gasten een bezoek aan het festival en zag de voorstelling *Close to Harmony* van King Sisters.

Talentontwikkeling

Talentontwikkeling vindt concreet plaats in drie routes met elk hun eigen spelregels: productieplekken (*Cement Producties*), mentortrajecten en onderzoeksruimte (*Broedplaats* en *Werfplaats*).

Cement Producties

In 2024 (co)produceerde Festival Cement vijf voorstellingen van makers in verschillende stadia van hun carrière:

- **Plankton – *Er rent een berg voorbij* i.s.m. Feikes Huis, STIP en PLAN Brabant**

Festival Cement is binnen PLAN en de Nieuwe Makersregeling van het Fonds Podiumkunsten mentor van theatercollectief Plankton, bestaande uit Sonja van Ojen en Hendrik Kegels.

Er rent een berg voorbij werd genomineerd voor de BNG Bank Theaterprijs 2024 en is op tournee sinds september 2024.

Uit het juryrapport: *"Met deze voorstelling bouwt dit jonge objecttheatercollectief verder aan haar unieke handtekening: objecttheater waarin de hoofdrol is weggelegd voor de dingen om ons heen in plaats van voor de mens. Hiermee zijn zij een belangrijke invloed in de doorontwikkeling van objecttheater."*

- **King Sisters – *Close to Harmony* i.s.m. Via Zuid, PLAN Brabant en Nicole Beutler Projects**

Festival Cement is binnen PLAN én de Nieuwe Makersregeling van het Fonds Podiumkunsten mentor van het collectief King Sisters, bestaande uit Joske, Annelie en Marthe Koning. Aansluitend aan de première op Festival Cement, ging *Close to Harmony* op tournee door Nederland.

"Close to Harmony biedt de drie zussen alle mogelijkheden om hun veelzijdigheid te tonen met hun heldere stemmen en het bereik daarvan. Dat boeit, van begin tot eind. Niet alleen vanwege zang en spel, maar ook vanwege het artistieke concept. De zussen vertellen op een speelse wijze een verhaal over identiteit en autonomie en dat doen ze beeldend en zeer geloofwaardig. Ze willen gezien worden, gewoon zoals ze zijn." – Theaterkrant.nl

- **Jelle Huizinga – *ZUCHT* i.s.m. Via Zuid en Toneelacademie Maastricht**

Jelle Huizinga studeerde met *ZUCHT* af aan de Toneelacademie Maastricht. Zijn voorstelling werd naar aanleiding van Festival Cement geprogrammeerd op uiteenlopende podia, zoals Theater aan Zee (Oostende, BE) en de Melkweg (Amsterdam).

"De volle kracht van Huizinga's wanhoop is ook veel om rechtstreeks te ontvangen. Als hij zich uiteindelijk naar het publiek draait, is hij stoer, des duivels en toch ook radeloos. Daarmee lijkt de performance in opzet geslaagd. Ook voor wiens ervaring met de zucht naar middelen beperkt is tot een behoefte aan wekelijks proosten op het weekend, wordt de druk opgevoerd, behoefte opgewekt en de ervaring invoelbaar gemaakt."

'Ik ben niet meer verdoofd, buiten schijnt de zon, maar van binnen is het noodweer', benoemt hij ergens halverwege. In ZUCHT komt die woelige binnenwereld naar buiten – en met effect.' – Theaterkrant.nl

- **Ira Brand – *Commitment Phobe* i.s.m. Frascati Producties**

"Zo snijdt Brand een boeiend en complex thema aan: hoe moeten mensen die minder zeker zijn van hun zaak zich staande houden in een wereld waar steeds een beroep op zeker-weten wordt gedaan? Met aan de ene kant een sterk gepolitiseerde samenleving waarin je steeds gevraagd wordt duidelijk een kant te kiezen, en aan de andere kant een sociale cultuur die predikt dat je goed je grenzen en wensen moet kunnen aangeven – waar blijft de ruimte voor ambigüiteit of ambivalentie dan nog?" – Theaterkrant.nl

- **Lotte Boonstra – *777.600* i.s.m. Theater Artemis**

Tijdens het festival stond er een glazen container vol textiel in de binnenstad van Den Bosch. In diezelfde periode werden wereldwijd 777.600 van deze containers met kleding gedumpt of verbrand. Winkeland publiek zag in een enkelhoge laag water twee performers die van vaak gloednieuw, afgedankt textiel een kunstwerk weefden.

Daarnaast waren er nog vijf voorstellingen op tournee, die eerder bij Festival Cement werden gecreëerd: *Het Donker* van Plankton/Sonja van Ojen, *è vero, è vero, è vero* van Ika Schwander, *Missa Mama Nova* van Timo Tembuysen, *Bram vindt ruimte* van Bram van Helden/Stichting Stilstaan en *Queertopia* van Werkplaats van de Woestijne.

De Werfplaats

De Werfplaats is een experimenteer- en ontmoetingsruimte waarin een losse coalitie van vijf makers die elkaar nog niet kent, samenkomt. Regisseurs, acteurs, schrijvers, choreografen, componisten, dansers en andere (uitvoerende) kunstenaars leven en werken een week samen in Den Bosch. Elke dag neemt één van de deelnemers de groep mee in diens werkwijze. Het is een unieke plek waar Nederlandse en Vlaamse makers discipline overstijgend en zonder productiedruk ervaringen kunnen uitwisselen.

In 2024 bestond de Werfplaats uit actrice, theatermaker en -schrijver **Roos Bottinga**, theater- en audiodocumentairemaker **Anne Meffert**, acteur en regisseur **Frederico Araujo**, speler en maker **Charlotte Gillain** en performer en maker **Cesar Vromman**. Zij werkten samen in de **Circuskapel**. [Dit](#) waren de uitkomsten van de Werfplaats.

In 2023 verbond de **Keep an Eye Foundation** zich aan *de Werfplaats*. Tot en met 2025 maakt zij *de Werfplaats* volledig financieel mogelijk.

PLAN makerstrajecten

In 2024 was Festival Cement mentor van twee makerscollectieven binnen PLAN talentontwikkeling Brabant én de Nieuwe Makersregeling van het Fonds Podiumkunsten: **Plankton** en **King Sisters**. Beide collectieven zijn actief in Nederland én Vlaanderen, waardoor Brabant een logische thuisbasis is waar ze

hun voorstellingen monteren en in première laten gaan. De directie en het hoofd publiek van Festival Cement begeleiden beide collectieven intensief op inhoudelijk en zakelijk vlak.

Eind 2024 werden de nieuwe makerstrajecten van PLAN geselecteerd. Vanaf 2025 zal Festival Cement binnen het netwerk mentor zijn van het makersduo **Heintz & Kop** en naast Theater Artemis partner zijn binnen het mentortraject van **Lotte Boonstra**.

Broedplaats 's-Hertogenbosch

Broedplaats 's-Hertogenbosch is de Bossche broedplaats van PLAN Brabant en is een samenwerking tussen Festival Cement, **Theater Artemis**, **Theaterfestival Boulevard** en de **Verkadefabriek**.

Makers krijgen in de Broedplaats de kans om zich 2 à 3 weken onder te dompelen in hun onderzoek en het (tussentijdse) resultaat te delen met collega's en een klein publiek. Door op de werkvloer dingen uit te proberen, kunnen zij een artistiek concept uitwerken tot een concreet plan. Dit leidde al meer dan eens tot de daadwerkelijke ontwikkeling van een voorstelling. In 2024 onderzochten de volgende makers in de Broedplaats: schrijver/regisseur **Jente de Motte**, performancecollectief **Tg WYF** onder leiding van regisseur **Marieke Heerema**, de **Drag Up Family** van de Bossche **Academie voor Beeldvorming**, danser en acrobaat **Fabian Krestel**, inclusief dansgezelschap **Misiconi** van choreografe **Joop Oonk** en theatermakers **Judith Schuur** en **Pleun de Roode**. Een Broedplaats van het Brabantse gezelschap **Alienated** werd uitgesteld naar 2025.

Sectorontwikkeling

Kennisdeling

Festival Cement heeft veel kennis in huis over produceren, talentontwikkeling, financiën en meer. Makers en organisaties weten hun weg naar Festival Cement te vinden. De directie wordt regelmatig uitgenodigd als spreker of om workshops te geven. In 2025 dook Festival Cement op die manier op verschillende plekken op.

- Festival Cement initieerde in 2024 de **Makers Monday**: elke eerste maandag van de maand zet een organisatie haar deuren open en kunnen makers er met al hun vragen terecht. Talentontwikkelings- en presentatieplekken uit heel Nederland en België sloten zich aan bij het initiatief: Over het IJ, Amsterdam Fringe Festival, Het Nationale Theater/Zaal 3, Café Theater Festival, Delft Fringe Festival, Jonge Harten, VIA ZUID en detheatermaker (BE). Bij elke bijeenkomst haken afgevaardigden van diverse organisaties aan, om verschillende perspectieven te bieden op de vragen van de makers. De eerste bijeenkomst vond plaats in oktober in Den Bosch. In november en december vond er een **Makers Monday** plaats in Amsterdam. In totaal namen er al 40 makers deel aan **Makers Monday**.
- Zakelijk directeur Janneke Defesche gaf een masterclass over fondsenwerving en financiering in de culturele sector aan alumni van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten in de AHK Culture Club en aan afstuderende studenten van Fontys Hogeschool voor de Kunsten tijdens het Future Feels programma van Theaterfestival Boulevard.

- Aan het begin van het nieuwe studiejaar kwamen theaterstudenten van het Koning Willem I College in Den Bosch op bezoek bij Festival Cement om meer te weten te komen over het festival en het werken als acteur of theatermaker.
- Artistiek directeur Leonie Clement is onderdeel van de BNG Theaterjury.
- Festival Cement begeleidde twee afstudeerders van de opleiding Communicatie en Multimedia Design van Avans Hogeschool Den Bosch.
- Door het oprichten van het Young Creatives-netwerk heeft Festival Cement inmiddels veel ervaring in huis over het werken voor en vooral mét jongeren. Deze kennis deelt ze via de Young Creatives werkgroep en tijdens de werksessie die werd gehouden tijdens het festival.
- De directie nam deel aan interviews over risicomanagement in de podiumkunsten in het kader van een onderzoek van de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht en de Hogeschool van Amsterdam.
- Leonie Clement deelde op de Cultuurmakersdag Flevoland in Emmeloord kennis over talentontwikkeling als spreker in een panelgesprek.
- Tijdens een sessie van De Metselarij over de balans tussen artistiek en zakelijk leiderschap deelden Leonie Clement en Janneke Defesche hun ervaringen over samenwerken en hoe zakelijk en artistiek bij Festival Cement hand in hand gaan.

SLUMBER

In 2024 lanceerde Festival Cement een pilotversie van de publieksapp SLUMBER via www.slumber.me. Festival Cement deed een meerjarig onderzoek naar de impact van (podium)kunst. Één van de belangrijke conclusies was dat de impact van een voorstelling voor een groot deel bepaald wordt door de omstandigheden en de persoonlijke context van de toeschouwer. Om de toeschouwer en diens ervaring serieus te nemen, ontwikkelde Festival Cement het concept voor SLUMBER met financiële ondersteuning uit de Regeling Transitie en Vernieuwing van de Gemeente 's-Hertogenbosch.

Na jaren van conceptontwikkeling werd er dit jaar een online versie van SLUMBER aangeboden waarmee bezoekers zelf aan de slag konden. Met SLUMBER wil Festival Cement de ervaring van een bezoeker na de voorstelling verlengen. Met de online omgeving worden ze uitgedaagd om op een andere manier te reflecteren op hun ervaring. Om zo betekenis te geven aan wat ze hebben gezien en gevoeld. Het doorlopen van de app resulteert in een abstracte weergave van jouw persoonlijke ervaring. Een gemiddelde van alle ervaringen per voorstelling werd in het festivalhart getoond.

Onderzoeksbureau Ask Your Audience onderzocht de werking van de pilotversie op publiek. De belangrijkste conclusie was dat gebruikers het leuk vinden om de app te gebruiken en erover in gesprek te gaan en ze vinden dat de app goed werkt, maar ook dat het nog lastig is om te begrijpen waarom ze de app zouden gebruiken. Tijdens het festival maakten 160 bezoekers gebruik van SLUMBER. Het is opvallend dat ook ná het festival nog door 50 deelnemers een SLUMBER werd gemaakt. Dit komt doordat SLUMBER regelmatig als voorbeeld wordt aangehaald op bijvoorbeeld congressen of workshops met betrekking tot impact en publieksbeleving of -onderzoek. SLUMBER vraagt om doorontwikkeling en Festival Cement zoekt in 2025 naar de juiste partners om dit te realiseren.

A photograph of a man with glasses and a beard, wearing a dark jacket, looking up at a modern apartment building at night. The building is illuminated with a strong blue light, creating a moody atmosphere. The man is standing in the foreground on the right, looking towards the building. The building has multiple floors with balconies and large windows. Some windows have blinds, and one window on the middle floor shows a person's face and hand. The overall scene is dark, with the blue light being the primary source of illumination.

PASCALERF 48 VAN HEINTZ & KOP

Foto: Bart Grietens

Doelstellingen en resultaten

De doelstellingen van Festival Cement zijn verdeeld in vier categorieën: Festival Cement als Podium, Onderzoekruimte, Voedingsbodem voor talent en Festival Cement in Dialoog met haar omgeving. De kwantitatieve resultaten zijn als volgt:

Festival Cement als Podium

- 9 dagen met 73 voorstellingen van 21 makers/gezelschappen
- 53 Nederlandse en 29 Vlaamse makers en performers tijdens Festival Cement
 - 6538 bezoeken tijdens Festival Cement
- 8 Cement (Co) Producties op reis door Nederland en Vlaanderen met 6383 bezoekers
- 76 pagina's MAAK met 40 bijdragers, 33 beeldmakers en 3 studenten van Fontys Illustratie

Festival Cement als Onderzoekruimte

- 15 makers en ontwerpers aan het werk in De Broedplaats
 - 17 deelnemers aan BLOK Cement
 - 5 jonge makers in de Werfplaats
- 210 deelnemers aan de pilotversie van SLUMBER

Festival Cement als Voedingsbodem

- 5 gerealiseerde (co)producties in samenwerking met 8 verschillende coproductanten
 - 2 mentortrajecten via PLAN
 - 40 deelnemers aan Makers Maandag
- 197 studenten en (young) professionals met elkaar in gesprek tijdens verschillende programma's
 - samenwerkingen met 11 onderwijsinstellingen

Festival Cement

in Dialoog

- 33 enthousiaste vrijwilligers
- 12 activiteiten met 12 Bossche partners voor 86 betrokken jongeren via ons groeiende Young Creatives netwerk
- 10 Bossche burgers aan tafel tijdens de Dag van de Dialoog
- 55 personen bezochten Festival Cement via de Quiet Community

Communicatie en publiek

Publiek

In 2024 lag de focus van Festival Cement op de verbreding van het publiek. Door in samenwerking met Bossche culturele partners en KunstLoc deel te nemen aan kennissessies over en metingen volgens het Cultureel Doelgroepenmodel van Rotterdam Festivals, bracht Festival Cement in kaart hoe haar bezoeker eruit ziet en waar potentiële groei zit. Op basis hiervan werden programmateksten en verdiepende content laagdrempeliger gemaakt met meer beeldmateriaal en makkelijker taalgebruik. Via een speciale jongerenprijs en het Pay What You Want-weekend werden prijzdrempels weggenomen. Met programma op maat voor groepen wordt een breed publiek bereikt: van leden van de Quiet Community tot kunstvakstudenten. En door niet alleen voorstellingen te programmeren, maar bijvoorbeeld ook een feest te organiseren, is het festival uitnodigend voor een breder publiek. Festival Cement communiceert via een mix van kanalen zoals social media, website, outdoor- en indoorcampagnes, paid- en non paid promo's. Het jubileum bood een momentum om extra aandacht te genereren, onder andere door een uitgebreid artikel over de geschiedenis van het festival in Theaterkrant en een spread in het Brabants Dagblad.

Aanwezigheid in de (semi-)publieke ruimte zet Festival Cement voor de komende jaren op de agenda, omdat zij het belangrijk vindt om naast marketinguitingen ook met artistieke uitingen breder zichtbaar te zijn in de stad. In 2024 bereikte Festival Cement al nieuw publiek door programmering in de bibliotheek en op het Amadeirolein.

Bestaande bezoekers worden gestimuleerd om meerdere voorstellingen te bezoeken door cross selling in de servicemail, het actief inzetten van het programmaboekje en het verdiepende magazine MAAK in te zetten, waarmee publiek kennis maakt met de makers die het nog niet kent.

Publieksbereik

Festival Cement behaalde in 2024 tijdens het festival 6538 bezoeken, waarvan 2955 bezoeken aan de installatie 777.600 in de openbare ruimte.

Naast bezoekers tijdens het festival, waren er ook activiteiten voor en door makers en jongeren gedurende de rest van het jaar. Hiermee bereikte Cement nog eens 149 bezoekers. Cement (Co)Producties op tournee waren daarbovenop goed voor 6383 bezoekers.

De activiteiten en publieksaantallen zijn hierna weergegeven in de daarvoor bestemde modellen van het FPK:

MODEL III F

	2024	begroting FPK	2023
Duur in dagen	9	9	9
Aantal activiteiten kernprogrammering	73	100	135
Aantal overige activiteiten	36	25	24
Totaal aantal activiteiten	109	134	159
Totaal aantal bezoekers	6687	3660	2875
Totaal aantal bezoeken kernprogrammering	5970	3875	2343
Totaal aantal bezoeken overige activiteiten	717	800	532
Totaal aantal bezoeken	6687	4675	2875
Waarvan betaalde bezoeken	2620	3675	1999
Waarvan niet betaalde bezoeken	4067	1000	876

MODEL IV F

Titel	Lengte	Aantal keer gespeeld	Betaalde bezoeken	Gratis bezoeken	Aantal bezoeken
Arend en Ferre - The Butterpie Effect	50	2	46	11	57
Bram van Helden - Tijd van de dingen	25	26	53	62	115
Circumstances - Glorious Bodies	55	1	134	52	186
Fariborz Karimi - Oh, Wild Gazelle, Where Are You?	60	2	63	34	97
Gerben Vaillant - On almost every page	90	2	107	27	134
Heintz & Kop - Pascalarf 48	35	2	52	19	71
Ika Schwander - Of all your words and soft strange ways	60	2	85	30	115
Ira Brand - Commitment Phobe	90	2	84	20	104
Jelle Huizinga - ZUCHT	75	3	120	20	140
King Sisters - Close to Harmony	90	4	197	46	243

Kinga Jaczewska - BRUT	60	2	111	8	119
Lien Wildemeersch - JACKIE	90	2	160	22	182
Lotte Boonstra - 777.600	doorlopend	6	0	2955	2955
Mateusz en Arne - Future Gore	45	2	81	40	121
Plankton - Er rent een berg voorbij	90	3	388	93	481
Simon Bus - Three Studies (for a self-portrait)	50	2	98	8	106
STEL - Life, Actually	75	2	159	25	184
Sunni Lamin Barrow - A Fist of Tongues	45	2	71	11	82
Tibau en Laurens - F A G G O T S	60	3	80	21	101
Timo Tembuyser - Missa Mama Nova	70	2	135	50	185
WOLF WOLF - Voorjaarsontwaken	105	1	165	27	192
		73	2389	3581	5970

incl. 650
PWYW

		Aantal activiteiten	Betaalde bezoeken	Gratis bezoeken	Aantal bezoeken
Overige activiteiten:	-				
Dag Dramaturgie		1	21		21
Podiumkunst.net & Festival Cement		1		4	4
Programma op maat: Blauwe Kei		1	64		64
Programma op maat: Fontys Academie voor Theater		1	84		84
Programma op maat: MBO eventmanagement		1	6		6
Programma op maat: Fontys Dance Academy		1	31		31
Podium Techniek Dag		1		16	16
Radicale Gezelligheid - De Kronieken I		1		14	14
Giggle Galaxy - Feest		1		50	50
Young Creatives - quiz		1		12	12
Young Creatives - werksessie		1		20	20
MetselaReis		1		11	11

Keep an Eye netwerkmoment	1	8		8
Slumber	1		210	210
BLOK Cement	4	17		17
<i>Young Creatives - activiteiten</i>	12		86	86
<i>Masterclass Future Feels Theaterfestival Boulevard</i>	1		9	9
<i>Masterclass How to Finance your project AHK</i>	1		7	7
<i>Kennismaking Koning Willem I College</i>	1		7	7
<i>Makers Monday</i>	3		40	40
Bordje Cement (niet meegerekend in totalen)	9			803
	36	231	486	717

TOTAAL	109	2620	4067	6687
---------------	------------	-------------	-------------	-------------

		Aantal activiteiten	Betaalde bezoeken	Gratis bezoeken	Aantal bezoeken
Cement Producties op tournee	-				
Plankton - Er rent een berg voorbij		14		1956	1956
King Sisters - Close to Harmony		15		1019	1019
Jelle Huizinga - ZUCHT		5		262	262
Ira Brand - Commitment Phobe		4		281	281
Plankton - Het Donker		12		2242	2242
Ika Schwander - è vero, è vero, è vero		1		86	86
Werkplaats van de Woestijne - Queertopia		20		440	440
Bram van Helden - Bram vindt ruimte		1		97	97
		72	0	6383	6383

Publiekswerking

Young Creatives

Drie jongeren zijn vast verbonden aan Festival Cement als de Young Creatives Crew. Zij zijn wekelijks aan het werk op kantoor onder begeleiding van coördinator Tom Heintz. Samen stellen zij een maandelijks programma samen van culturele activiteiten in Den Bosch. Ze kiezen elke maand een bestaand programma uit het aanbod in de stad en voegen er extraatjes aan toe, zoals een pubquiz, een ontmoeting met de artiest of een backstage tour. Jongeren uit het Young Creatives netwerk én nieuwe jongeren (16-21 jaar) die willen aanhaken zijn welkom om deel te nemen aan het aangeboden programma. Zo ontstaat er langzaam maar zeker een hechte groep jongeren die elkaar maandelijks ontmoet tijdens een cultureel event. De Young Creatives worden warm ontvangen in de stad en kunnen inmiddels niet alleen rekenen op aanbod, maar óók op vragen om samenwerking. Bijvoorbeeld door samen een nagesprek te hosten bij een voorstelling (Theaterfestival Boulevard) of een workshop te geven voor jongeren (Quiet Festival). Dit levert nieuwe aanwas op en in de toekomst wil de Crew via deze opdrachten ook extra inkomsten verwerven voor het netwerk. En het levert niet alleen cultuurbezoek op, maar ook betrokkenheid van de jongeren bij de culturele organisaties in hun stad.

De Young Creatives werkten dit jaar hard aan hun zichtbaarheid, onder andere in samenwerking met de Quiet Community en de Gemeente. Het netwerk bestaat inmiddels uit 86 jongeren, waarvan 47 jongeren voor het eerst deelnamen in 2024. Ongeveer 1/3e van de jongeren komt ten minste één keer terug en een deel daarvan komt regelmatig (tot acht keer per jaar).

Pay What You Want

Na een eerste experiment in 2023, koos Festival Cement ervoor om wederom een Pay What You Want-weekend te organiseren. Door bezoekers zelf te laten bepalen wat zij kunnen en willen betalen voor een voorstelling, verlaagt Festival Cement haar prijsdrempel. In 2024 maakten er 650 bezoekers gebruik van Pay What You Want (t.o.v. 421 in 2023).

De inkomsten per bezoeker liggen in het Pay What You Want-weekend lager dan de andere dagen, maar draagt wel bij aan de toegankelijkheid van het festival. Dat bleek uit een korte enquête die bezoekers na afloop ontvingen. 55,6% van de deelnemers gaf aan het festival te hebben bezocht tijdens het Pay What You Want-weekend. Daarvan gaf 28% aan dat het Pay What You Want-weekend de keuze om het festival te bezoeken had beïnvloed.

Organisatie

Bestuur

Het bestuur van de stichting is in handen van de directie. De directie bestaat uit zakelijk directeur-bestuurder Janneke Defesche en artistiek directeur-bestuurder Leonie Clement.

Naleving Wet Normering Topinkomens

De bezoldiging van de directieleden van Stichting Cement over 2024 voldeed aan de grenzen die de WNT stelt aan topfunctionarissen binnen de publieke en semipublieke sector. De artistiek directeur ontving in lijn met de CAO Toneel & Dans een bruto jaarsalaris van €55.478,40 op basis van een dienstverband van 0,8 FTE. De zakelijk directeur ontving een jaarsalaris van €48.134,40 op basis van een dienstverband van 0,8 FTE. Dit ligt onder het jaarlijkse maximum van €196.800,- bij 0,8 FTE. De Raad van Toezicht functioneert onbezoldigd.

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht bestond in 2024 uit:

Naam S. Van Triest (Sebastiaan)

Functie Voorzitter Raad van Toezicht

Eerste benoemingstermijn 30-06-2015 (voorzitter van 23-11-2015 t/m 16-6-2024)

Naam C.J.E.M. Sassen (Clemens)

Functie Voorzitter Raad van Toezicht

Eerste benoemingstermijn 2-12-2022 (voorzitter per 17-6-2024)

Naam C.H. Mouwen (Rick)

Eerste benoemingstermijn 2-12-2022

Naam M.M. Boufadiss – Kersemaekers (Marilou)

Eerste benoemingstermijn 2-12-2022

Naam M.M. Coenen – Klinkhamer (Maayke)

Eerste benoemingstermijn 1-10-2023

In 2024 nam de Raad van Toezicht, met grote dank voor al zijn inspanningen, na ruim acht jaar afscheid van Sebastiaan van Triest. Enkele maanden na diens aftreden ontving Festival Cement het nieuws dat zij bij de provincie Noord-Brabant en als gevolg daarvan ook het Fonds Podiumkunsten niet langer in aanmerking kwam voor subsidies. Dit betekende vanzelfsprekend grote onzekerheid voor het voortbestaan van het festival. Om die reden heeft de Raad van Toezicht, vooralsnog, geen nieuw lid geworven. Zittend lid Clemens Sassen heeft de voorzittersfunctie van Sebastiaan overgenomen.

Door het provinciebesluit, waardoor Festival Cement niet langer in aanmerking kwam voor subsidietoekenning, verliep 2024 anders dan andere jaren. Het besluit had vooral een grote impact op de makers, de organisatie en de directie van het festival, aangezien het festival een onzekere toekomst tegemoet ging. De betrokkenheid van de Raad van Toezicht bij het festival is in 2024 daarom intensiever geweest dan gebruikelijk. Dit uitte zich onder meer in het voeren van enkele stakeholdergesprekken, het klankborden over het opstellen van een aangepaste begroting, het klankborden over juridische mogelijkheden om bezwaar en beroep aan te tekenen tegen het besluit en het beleggen van (informele) vergaderingen over de nabije toekomst van het festival. Naast deze intensievere betrokkenheid heeft de Raad van Toezicht ook viermaal in het jaar, zoals gebruikelijk, vergaderd.

De jaarlijkse functioneringsgesprekken zijn blijvend verplaatst naar het voorjaar en vonden in mei 2024 plaats. Ook vond er een formele zelfevaluatie plaats door de Raad van Toezicht.

Personeel

Er hebben zich in 2024 geen grote wijzigingen voorgedaan in het personeelsbestand van Festival Cement.

In 2024 zijn er met enkele medewerkers en opdrachtnemers interviews gevoerd. Uit deze interviews blijkt dat zij zich gemotiveerd voelen om te werken bij Festival Cement vanwege de collega's, werksfeer, uitdaging binnen de eigen functie en het (maatschappelijk) belang van het doel, de visie en het product van de organisatie. Ze vinden hun werk belangrijk, omdat ze concreet resultaat zien en jonge theatermakers kunnen helpen bij hun ontwikkeling. Personeel voelt zich betrokken bij de organisatie, omdat hun mening actief gevraagd en gehoord wordt. Personeelsleden voelen zich autonoom en niet gecontroleerd door de directie, waardoor ze intrinsiek gemotiveerd zijn om kwalitatief werk te leveren. Ze spreken over een goede werk-privé-balans, waarbij de directie respect heeft voor persoonlijke omstandigheden. Tot slot zien ze Festival Cement als een plek waar ze zich hebben ontwikkeld en/of kunnen ontwikkelen.

Deze (positieve) feedback sluit aan bij de ervaring van de directie en hun ambitie om een open en toegankelijke werksfeer te creëren met ruimte voor ieders persoonlijke kwaliteiten en (on)mogelijkheden.

In 2024 heeft de directie zich bijgeschoold. Janneke Defesche voltooide een HR opleiding en Leonie Clement rondde de basisopleiding Vertrouwenspersoon af.

Voor beloning van personeel en opdrachtnemers houdt Festival Cement zich aan de Cao Toneel & Dans.

Verslag vertrouwenspersoon

Er zijn 0 meldingen geweest bij deze externe vertrouwenspersoon (vp) in 2024. Er is – naar weten van de vp – geen medewerkerstevredenheids-onderzoek gedaan die betrekking heeft op ongewenste omgangsvormen. Er heeft een aantal keer telefonisch een update-gesprek plaatsgevonden met de vp en de directie met als doel de vp op de hoogte te stellen van de gang van zaken bij het festival en eventueel te signaleren of voor te lichten. Er waren geen signalen waarvan de vp vond dat die verder besproken moesten worden in 2024.

Er kan geconcludeerd worden dat medewerkers geen onveilige situaties ervaren, waarvan zij de behoefte hebben om over te sparren met de vertrouwenspersoon. Het kan betekenen dat situaties informeel opgelost worden, bijvoorbeeld tijdens een gesprek met een andere collega, de 'veroorzaker' of de leidinggevende. Hierover heeft de vertrouwenspersoon geen signalen opgevangen. Het kan ook zijn dat de werknemers de vertrouwenspersoon niet weten te vinden. Er is in 2024 geen sessies georganiseerd met de vp. Wel is aan de start van het festival per mail nog extra aandacht is gegeven aan de mogelijkheid om ongewenste situaties te bespreken met de vertrouwenspersoon.

De vertrouwenspersoon adviseert in 2025 een informatieve presentatie /sessie te organiseren met ruimte voor het stellen van vragen en indien gewenst ook weer eens het protocol en de kernwaarden van de organisatie samen te bespreken.

Codes

In deze paragraaf wordt er op de toepassing van de codes gereflecteerd in het daarvoor bestemde format van het Fonds Podiumkunsten.

Fair Practice Code

Startpositie: Festival Cement houdt zich aan de Code, draagt deze uit en krijgt van haar teamleden terug dat zij Festival Cement ervaren als een gezonde en positieve werkomgeving. De organisatie blijft desondanks groeien op het vlak van Fair Practice.

Doelstelling 2024:

- Festival Cement deelt haar Protocol omgangsvormen met alle betrokkenen bij Festival Cement. Aan het einde van het jaar wordt het protocol geëvalueerd en waar nodig bijgesteld.
- De zakelijk directeur volgt een (post-HBO) HR-opleiding.
- Festival Cement schrijft haar meerjarenplannen voor de periode 2025-2028 en besteedt hierin expliciet aandacht aan personeelsbeleid en het waarborgen van een inclusieve werkomgeving.

Ontwikkelingen 2024:

- Festival Cement heeft actief beleid gemaakt en gedeeld omtrent omgangsvormen. Uit de evaluatie met de Raad van Toezicht kwamen geen verbeterpunten naar voren, dus het protocol blijft ongewijzigd.
- Zakelijk directeur Janneke Defesche volgde de opleidingsmodule HR Instrumenten aan Avans+ en leverde een adviesrapport op. Belangrijke conclusies zijn dat er in de organisatie sprake is van een laag ziekteverzuim en tevreden personeel, maar ook dat administratieve processen en het onboarding proces van nieuwe medewerkers verbeterd kunnen worden.
- Het Fonds Podiumkunsten beoordeelde Festival Cement op basis van haar prestaties en nieuwe meerjarenplannen zeer positief en als voorloper op het gebied van Fair Practice. Daar is de directie trots op, omdat zij zichzelf ziet als een belangrijk voorbeeld voor een nieuwe generatie theaterprofessionals.
- De directie volgt ontwikkelingen op het gebied van Fair Practice, marktontwikkeling en cao-wijzigingen nauwlettend en past haar beloningsbeleid hierop aan.
- Vanwege de subsidieafwijzing van de Provincie Noord-Brabant, vinden er in 2025 wijzigingen plaats in het personeelsbestand. De directie heeft haar personeel vanaf het begin meegenomen in de overwegingen die zij op dit vlak diende te maken en ontziet ook zichzelf niet in de reorganisatie. Daar waar er minder uren beschikbaar zullen zijn, zorgt de directie voor een plan waardoor er ook daadwerkelijk minder werk is voor de betreffende personeelsleden en zich zelf, zodat onbetaald werk wordt voorkomen.

Eindpositie 2024: Festival Cement is trots op haar reputatie als eerlijke, betrokken en betrouwbare werk- en opdrachtgever.

Doelstellingen 2025:

- De directie versterkt de administratieve HR-processen en stelt een helder personeelshandboek op.
- De directie stelt verwachtingen en takenpakketten bij om ervoor te zorgen dat de organisatie volledig volgens de Fair Practice Code blijft werken en de werkdruk niet toeneemt.
- Aan het einde van 2025 wordt het protocol Omgangsvormen opnieuw geëvalueerd en waar nodig bijgesteld.
- Festival Cement blijft voorloper in de toepassing van de Fair Practice Code.
- Festival Cement evalueert elk jaar het festival en haar algemene werking met haar team van werknemers en zelfstandigen, waarbij ook de onderwerpen diversiteit, inclusiviteit en sociale veiligheid op de agenda staan. Evaluatie vindt plaats volgens de principes van Geweldloze communicatie, waarin oog en oor voor iedereen en gelijkwaardigheid centraal staan.

Diversiteit en inclusie

Startpositie: Festival Cement kiest ervoor om aan de hand van concrete acties de diversiteit en inclusiviteit van haar programma en organisatie te verbeteren. Door steeds met teamleden, makers en betrokken partners te blijven evalueren en gesprek te voeren, leert Festival Cement elk jaar meer bij, zoals in 2023 op het vlak van genderdiversiteit (hoe creëer je een sociaal veilige omgeving voor personen met een niet-normatieve genderidentiteit?) en het omgaan met fysieke (on)mogelijkheden (welke voorwaarden moet je scheppen om personen met een niet-normatief lichaam onderdeel te maken van een artistiek proces?). Festival Cement is en blijft dus een lerende organisatie.

Doelstellingen 2024:

- In 2024 is er tijdens Festival Cement aandacht voor chronische ziekte op de werkvloer tijdens een werksessie.
- De Young Creatives Crew neemt zich voor om meer jongeren met een bi-culturele achtergrond te bereiken en betrekken bij het culturele aanbod in Den Bosch, bijvoorbeeld door andersoortig programma te (be)zoeken waarvan zij zelf weten dat hun achterban erin geïnteresseerd is.
- De samenwerking met de Quiet Community wordt geïntensiveerd, onder andere door activiteiten van de Young Creatives consequent aan te bieden aan de community.
- Festival Cement besloot om te stoppen met de Troffel, omdat de tijdsinvestering van makers voor een Open Call als deze tegenwoordig niet meer opweegt tegen de prijs die ertegenover staat. Om toegankelijk te blijven voor en kennis te maken met makers die (nog) niet bij Festival Cement in het vizier zijn, zet Festival Cement vanaf maart 2024 elke eerste maandag van de maand de deuren open tijdens [Makers Maandag](#).
- Het voorstellingsprogramma van 2024 komt tot stand in samenspraak tussen de artistiek directeur en programmamaker, waardoor er dit jaar met twee paar ogen met twee perspectieven wordt geselecteerd. Samen streven ze naar een programma waarin diverse perspectieven, disciplines en verhalen vertegenwoordigd zijn.

Ontwikkelingen 2024:

- De gedeelde verantwoordelijkheid voor het voorstellings- en contextprogramma heeft een breed pallet aan makers en professionals, voorstellingsvormen en verhalen opgeleverd. We zien bij de makers en hun teams een brede diversiteit wat betreft gender en seksuele identiteit, sociale achtergrond, nationaliteit en taal, culturele achtergrond en leeftijd. Thematieken zijn zeer uiteenlopend; van verslavingsproblematiek tot het zoeken naar verstillings. Vormen verschillen van sterk talig tot zeer beeldend en van muzikaal tot fysiek.
- Binnen het team van Festival Cement is de diversiteit te vinden in uiteenlopende seksuele identiteiten, sociale achtergronden, opleidingsniveau en werkervaring, leeftijd en fysieke mogelijkheden. In haar meerjarenplannen formuleerde de directie expliciete uitgangspunten voor een inclusieve werkvloer.

- Onder andere door de samenstellingen van de groepen die Festival Cement ontving, is de diversiteit in het publiek groot. Van MBO-studenten tot vaste Blauwe Kei bezoekers en van (queer) feestganger tot dramaturgie student. Door persoonlijke aandacht en kleine ingrepen, zoals het verwijzen naar het genderneutraal toilet in de Verkadefabriek, tracht Festival Cement voor alle groepen een veilige omgeving te creëren waar ieder individu zich welkom voelt.
- Er was dit jaar extra aandacht voor taal(gebruik). Als experiment werden er bijvoorbeeld Engelstalige boventitels toegevoegd aan een Nederlandstalige voorstelling en er werd extra aandacht besteed aan communicatie via de website over de taal en aanwezigheid van taal in voorstellingen.
- De Young Creatives hebben zich ingespannen om een bredere groep jongeren aan te spreken, o.a. via samenwerking met de Quiet Community en de Gemeente op het gebied van communicatie. De groep is uitgebreid, maar er is vooralsnog geen informatie opgehaald over bijvoorbeeld de sociale achtergrond van de deelnemers. Over de diversiteit van de groep valt dus geen uitspraak te doen.
- Makers Monday is van start gegaan in de vorm van een samenwerkingsverband, om niet alleen als Cement, maar als hele sector breder toegankelijk te zijn. Verspreid over drie bijeenkomsten maakten al 40 makers gebruik van deze laagdrempelige manier om kennis uit te wisselen en kennis te maken met medewerkers van organisaties voor presentatie en talentontwikkeling.
- Via SLUMBER wil Festival Cement de drempel om kunst te kijken verlagen door het makkelijker te maken om de ervaring die je hebt te verwerken en te delen met anderen.
- Het Pay What You Want-weekend leverde in 2024 weer nieuwe bezoekers op, die in een publiekssurvey aangaven dat de mogelijkheid tot het zelf kiezen van een te betalen bedrag de keuze om het festival te bezoeken heeft bijgedragen aan de keuze om het festival te bezoeken.

Eindpositie 2024: Festival Cement heeft in 2024 opnieuw stappen gezet op het gebied van diversiteit en inclusie. Diversiteit is daarbij voornamelijk een onderwerp wanneer het gaat om de selectie van makers en voorstellingen en over publieksbereik. Bijzondere aandacht is er voor inclusie op de werkvloer en de benadering van publiek(sgroepen).

Doelstellingen 2025:

- In 2025 besteedt Festival Cement expliciet aandacht aan het thema diversiteit door het onderwerp centraal te stellen tijdens de Dag Dramaturgie met als kernvraag: : In hoeverre worden kunstenaars aangemoedigd om te putten uit hun identiteit onder de noemer van diversiteit? Hoe wordt hun werk gewaardeerd en welke rol spelen subsidies en programmeurs?
- Via bewust prijsbeleid en het sturen op groepsbezoeken blijft Festival Cement het festivalpubliek verbreden. Het bereiken van jong publiek (<30) blijft daarbij een belangrijk uitgangspunt, omdat deze doelgroep in Den Bosch onderbelicht en -vertegenwoordigd blijft in het cultuurpubliek.
- Via een samenwerking met het Koning Willem I College neemt Festival Cement haar toegankelijkheid voor MBO-studenten onder de loep. Aan de hand van feedback wordt het taal- en beeldgebruik aangepakt.

- Bij de totstandkoming van de voorstellingsselectie houden de programmamaker en artistiek directeur rekening met het realiseren van een zo breed mogelijke diversiteit van makers en verhalen.
- Tijdens de Werfplaats 2025 richten we in samenspraak met deelnemende makers voor het eerst een rustruimte in en we onderzoeken hoe we deze plek voor makers en publiek kunnen realiseren tijdens het festival.

Cultural Governance

Doelstelling 2024:

- Er wordt een directiereglement vastgesteld.
- Raad van Toezicht levert een reflectie op zijn werking aan voor het jaarverslag.
- Vanwege het aflopen van de tweede benoemingstermijn van de voorzitter, wordt er een vacature voor voorzitter opengesteld en ingevuld.
- Directie en Raad van Toezicht scherpen verantwoordelijkheden en processen verder aan.

Ontwikkelingen 2024:

- In januari heeft de Raad van Toezicht het directiereglement definitief vastgesteld.
- De Raad van Toezicht schreef een reflectie voor in het jaarverslag 2023 en evalueerde haar eigen functioneren eind 2024.
- De voorzittersrol is overgedragen binnen de zittende Raad van Toezicht. De nieuwe voorzitter nam in 2022-2023 deel aan het opleidingsprogramma Blikverruimers en heeft dus uitgebreide kennis over het toezichthouderschap.
- Daarnaast is er een vacature geopend voor een nieuwe toezichthouder. Vanwege de onduidelijkheid over de toekomst van Festival Cement die de afwijzing van de meerjarige provinciale subsidie met zich meebracht, is de sollicitatieprocedure uitgesteld.
- De directie en Raad van Toezicht hebben een heldere jaaragenda waarin ook de taakverdeling tussen de directie en de Raad van Toezicht is vastgelegd.
- De artistiek directeur en voorzitter van de Raad van Toezicht bezochten samen de eerste bijeenkomst van Governance Dialogen in de Verkadefabriek.

Eindpositie 2024: De directie en Raad van Toezicht hebben een gezonde verstandhouding en communiceren open en regelmatig. De leden van de Raad van Toezicht hebben elk hun eigen expertise en brengen deze in. Dit levert een natuurlijke taakverdeling op. De huidige voorzitter is geschoold op het gebied van toezichthouderschap.

Doelstellingen 2025:

- Raad van Toezicht en Festival Cement houden naast regelmatige vergaderingen ook een tweetal strategische sessies waarin (bijgestelde) beleidskeuzes voor de komende vier jaar worden besproken en vastgelegd.
- De in 2024 *on hold* gezette sollicitatieprocedure binnen de RvT kan, afhankelijk van de uitkomst van de subsidieverlening, in 2025 opnieuw worden opengesteld.

777.600 VAN LOTTE BOONSTRA

op het Amadeioplein

Financieel

Financieringsmix

Subsidies

Stichting Cement wordt structureel gesubsidieerd door het Fonds Podiumkunsten, Gemeente 's-Hertogenbosch en Provincie Noord-Brabant voor de periode 2021-2024. Van het Fonds Podiumkunsten ontving Festival Cement in 2024 een Nieuwe Makersregeling voor de ontwikkeling van het collectief King Sisters à €114.855,-. Aan incidentele subsidies ontving de organisatie €12.500,- uit de Specifieke Uitkering Cultuur Impuls Jongerencultuur van de Gemeente 's-Hertogenbosch ten behoeve van Young Creatives. Daarnaast werd er in 2024 €15.000,- aan resterende subsidie besteed aan de doorontwikkeling van *SLUMBER* uit de Regeling Transitie en Vernieuwing van de Gemeente 's-Hertogenbosch (toegekend in 2023).

Recettes

Aan publieksinkomsten ontving Festival Cement €22.632,- (excl. btw) uit ticketinkomsten en daarnaast €8.582,- uit horeca inkomsten (*Bordje Cement*). De groei in publieksinkomsten die Festival Cement had willen bereiken in de periode 2021-2024 is daarmee niet behaald. Door corona is de groei van (betalend) publiek achter gebleven. Daarnaast was er vanwege de alternatieve festivalvormen minder ruimte voor het experimenteren met (zakelijke) arrangementen dan verwacht. Tot slot zijn door de introductie van Pay What You Want de gemiddelde inkomsten per ticket niet gegroeid zoals gepland.

Één Cement Productie werd via Festival Cement verkocht, namelijk *Bram vindt ruimte* van Bram van Helden. Alle andere voorstellingen werden verkocht via coproducten, impresariaten of de makers zelf. Deze inkomsten verliepen dus niet via Festival Cement.

Private fondsen

Stichting Cement ontving in 2023 bijdragen van Stichting Dioraphte t.b.v. het festival en van de Keep an Eye Foundation t.b.v. *de Werfplaats*. Daarnaast zijn private middelen ten behoeve van de productie *Er rent een berg voorbij* in beheer van Festival Cement.

Overige opbrengsten

Via PLAN ontving Festival Cement mentorbudgetten en trajectbijdragen voor makers en een presentatiebudget voor het presenteren van PLAN-makers op het festival. Daarnaast treedt Festival Cement op als beheerder van het Broedplaats budget namens de Bossche PLAN-partners.

Festival Cement ontving middelen uit samenwerkingen met coproducten Via Zuid, Feikes Huis, Theater Artemis, Nicole Beutler Projects en STIP Theaterproducties. Deze middelen komen direct ten goede aan makers en worden ondergebracht in bestemmingsfondsen op naam van de makers. Door te investeren in duurzame samenwerkingen, maakt Festival Cement het produceren van werk van nieuwe makers mogelijk.

Andere inkomsten uit samenwerking waren afkomstig van Bossche partners die financieel hebben bijgedragen aan de doorontwikkeling van Young Creatives.

Door het geven van workshops verwierf Festival Cement in 2024 nog een bedrag aan overige inkomsten.

Toelichtingen op de jaarrekening

Substantiële afwijkingen lasten

Aan de kostenkant zijn de volgende verschillen zichtbaar tussen de begroting en de realisatie in de jaarrekening:

Beheerlasten personeel: De vaste personeelslasten zijn hoger dan oorspronkelijk begroot, door gestage Cao-stijgingen en indexaties.

Beheerlasten materieel: Deze kosten zijn gestegen vanwege prijsstijgingen (o.a. inflatie huur) en investeringen in de ontwikkeling van de organisatie, zoals het aangaan van een contract met een vertrouwenspersoon.

Tijdelijk personeel: De kosten voor tijdelijk personeel zijn hoger dan oorspronkelijk begroot, door gestage Cao-stijgingen met vastgelegde ZZP-tarieven en indexaties.

Uitkoop/honoraria kernprogrammering: Deze kosten zijn lager uitgevallen, doordat voorstellingsdagen van makers en performers van de *Cement Producties* van Plankton en Jelle Huizinga op Festival Cement werden betaald als honorarium uit de productiebudgetten (Overige activiteitenlasten personeel) in plaats van als uitkoopsom.

Uitkoop/honoraria overige programmering: Deze kosten zijn lager uitgevallen, doordat een deel van de kosten voor overige programmering (contextprogramma) is opgenomen onder de kostenpost Educatie activiteiten, namelijk de kosten voor de crew en coördinator van Young Creatives.

Overige activiteitenlasten personeel: Deze lasten zijn hoger dan begroot, omdat de honoraria van betrokken makers, begeleiders en performers bij Cement Producties hieronder worden gerekend en deze jaarlijks variabel zijn, afhankelijk van de hoeveelheid producties, het formaat ervan en beschikbare budgetten. In 2024 waren er twee lopende Nieuwe Makersregelingen en PLAN-trajecten, waardoor de productie- en ontwikkelbudgetten relatief groot waren.

Locatiekosten: De locatiekosten zijn toegenomen door verhoogde huurprijzen van locaties en technische middelen.

Overige programmakosten: De reisafstand van een aantal teamleden is toegenomen, waardoor de (trein)reiskosten op deze kostenpost gestegen zijn.

Marketing: De totale marketingkosten zijn hoger, omdat hier de marketingkosten voor Cement Producties zijn opgenomen. Hiervoor geldt hetzelfde als voor de productiebudgetten: deze zijn jaarlijks variabel.

Educatieve activiteiten: Hieronder zijn de kosten voor Young Creatives opgenomen.

Aan de jaarrekening is een financiële realisatie in het begrotingsformat van de Provincie Noord-Brabant toegevoegd.

Kengetallen 2024

In 2024 behaalde Stichting Cement een exploitatieresultaat vóór resultaatverdeling van €1.148,- t.o.v. een begroot resultaat van -€97.597,-. De voornaamste reden voor deze afwijking resultaat zijn de meevallende inkomsten uit samenwerkingen en de Nieuwe Makersregeling die zijn binnengekomen, maar die voor een groot deel zijn bestemd voor producties en ontwikkeltrajecten van makers in 2024. Deze middelen zijn op naam van de betreffende makers ondergebracht in het bestemmingsfonds Talentontwikkeling.

Na de vorming van bestemmingen eindigt 2024 met een vrije reserve à €105.441,-. Dit is een verwachte daling van t.o.v. eind 2023. Deze reserves geven Festival Cement de ruimte om zich in 2025 aan te passen aan de nieuwe financiële realiteit zonder structurele subsidie van de Provincie Noord-Brabant.

De bijdrage van Provincie Noord-Brabant is vastgesteld voor vier jaar en dient eind 2024 maximaal 22,3% van de totale subsidiabele kosten over vier jaar te zijn. Over de gehele periode was er sprake van 17,95%. Daarmee voldoet Festival Cement aan deze subsidieverplichting. Festival Cement bouwt een egaliseringsreserve op uit Provinciale middelen à €10.549,-. Dit is 6,9% van de toegekende subsidie in 2024 en voldoet daarmee aan het vastgestelde maximum van 10%.

Het exploitatieresultaat à €1.148,- bedraagt 0,16% van de totale begrote kosten voor 2025. Dit is minder dan 10% en mag dus volgens de subsidietoekenning van de Gemeente 's-Hertogenbosch worden toegevoegd aan de vrije reserves van de stichting.

De eigen inkomsten quote van Cement in 2024 was 37,87% (t.o.v. 41,37% zoals begroot voor de periode 2021-2024). Over de gehele periode 2021-2024 behaalde Festival Cement een eigen inkomsten quote van 36%. Dit is lager dan oorspronkelijk begroot. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door incidentele subsidies en indexaties van de Gemeente en het Fonds Podiumkunsten en aanvullende coronamiddelen van het Fonds Podiumkunsten.

De stichting had een gezonde solvabiliteit op 31-12-2024 van 2,9 en voldoet daarmee aan het door het Fonds Podiumkunsten gestelde minimum van 0,5.

Begroting 2025-2028

Voor 2025-2028 hanteert Festival Cement de volgende begroting, na afwijzing van de provinciale meerjarige subsidie:

BATEN	Gemiddeld, nieuwe begroting FPK	
	€	€
1. Publieksinkomsten; recettes Nederland		28.125
2. Sponsorinkomsten		0
3a. Vergoedingen uit samenwerkingen		153.500
3b. Opbrengsten horeca		0
3c. Opbrengsten programmaverkoop en merchandise		0
3d. Bijdrage deelnemers		0
3e. Andere inkomsten		875
3. Totaal overige inkomsten		154.375

4. Totaal directe opbrengsten (1+2+3)		182.500
5. Indirecte opbrengsten		0
6a. Bijdragen particulieren incl. vrienden		625
6b. Bijdragen van bedrijven		3.000
6c. Bijdragen van private fondsen		128.750
6d. Bijdragen van goede doelenloterijen		0
6e. Overige private bijdragen		0
6. Totaal bijdragen uit private middelen		132.375

7. TOTAAL EIGEN INKOMSTEN (4+5+6)		314.875
8. Meerjarige subsidie Fonds Podiumkunsten		231.147

<i>Programmering</i>	49.000
<i>Organisatie</i>	150.000
<i>Fair Practice middelen en indexering</i>	32.147
9. Meerjarige subsidie provincie	0
10. Meerjarige subsidie gemeente	124.680
11a. Bijdragen Nederlandse overheden	30.000
11b. Bijdragen Nederlandse publieke fondsen	0
11c. Europese subsidies	0
11d. Bijdrage buitenlandse fondsen	0
11e. Overige publieke bijdragen	0
11. Incidentele Bijdragen uit publieke middelen	30.000

12. TOTAAL PUBLIEKE MIDDELEN (8 t/m 11)	385.827
	===
13. TOTALE BATEN (7+12)	700.702
<i>Berekende Eigen Inkomsten Quote</i>	44,94%

LASTEN	Gemiddeld, nieuwe begroting FPK	
	€	€
1. Beheerlasten materieel		42.000
2. Beheerlasten personeel		178.022

3. Totale beheerlasten (1+2)		220.022
4a. Locatiekosten		74.000

4b. Overige programmakosten	32.900
4c. Marketing	22.500
4d. Educatieve activiteiten	0
4e. Overige materiële activiteitenlasten	16.000
4. Totaal activiteitenlasten materieel	145.400

5a. Tijdelijk personeel	101.154
5b. Uitkoop/Honoraria kernprogrammering	60.000
5c. Uitkoop/Honoraria overige programmering	100.000
5d. Jurykosten	0
5e. Overige activiteitenlasten personeel	74.125
5. Totaal Activiteitenlasten personeel	335.279
6. Totaal activiteitenlasten (4+5)	480.679
	== ==
7. TOTALE LASTEN	700.702

SALDO/RESULTAAT	
8. Saldo uit gewone bedrijfsvoering	0
9a. Totaal baten uit niet-fonds gesubsidieerde activiteiten	0
9b. Totaal lasten uit niet-fonds gesubsidieerde activiteiten	0
9. Resultaat uit niet-fonds gesubsidieerde activiteiten	0
10. Saldo rentebaten/lasten	0
11. Saldo uit bijzondere baten lasten	0
12. EXPLOITATIERESULTAAT	0

vel onze mu-
n geluid vond,
ier om de hoek
verhalen over
n verlies bin-
nschap. Muziek
lkmuziek geeft
ndaden een

aan

Spoorlaan. Dan
/ Loopt dood in
e stad, links de
te snelweg, de
gang, voor-
lan, je kunt

en Bosch, mor-
compositie en ar-
piano en gitaar;
ne, gitaar, zang,
gementen; Lu-
basgitaar; Ra-
nba, slagwerk;
Bernadette Ver-
loshyn altivoel

, staat morgen

Cement laat het

Een snelkookpan vol verrassende theater- en dansvoorstellingen van nieuwe, veelbelovende makers. Dat is Festival Cement. De 25ste editie is aanstaande.

Hettie van der Ven

Den Bosch

'Stilte kun je horen, maar misschien kun je stilte ook zien.' 'Een ode aan twijfel in een samenleving

die hecht aan zekerheid.' 'Hoe verhoudt het (zieke) lichaam zich tot een wereld in verwoesting?' Zomaar wat oneliners die een indruk geven van de 21 voorstellingen die tijdens Festival Cement te zien zijn. En er is meer. Workshops, debatten, circus en je kunt zelfs 'een bordje Cement' mee-eten.

„Ons festival biedt jonge makers de kans om gezien te worden en hun werk kenbaar te maken aan professionals en publiek”, aldus artistiek directeur Leonie Clement. „We helpen ze daarbij. We denken en ontwikkelen mee, soms al vanaf de conceptfase. We bieden repetitieruimtes en evalueren na afloop. Dit is hard nodig. Er zijn steeds minder plekken waar jong talent iets kan ontwikkelen van concept naar eindproduct.” Sonja van Ojen en Hendrik Kegels

“
Festival biedt jonge makers kans om gezien te worden

(beiden 27) zijn twee van die talenten, door de organisatie liefdevol 'Cement-makers' genoemd. Als duo Plankton zijn ze gefascineerd door de magie van het alledaagse. Tijdens Cement gaat hun nieuwe voorstelling *Er rent een berg voorbij* in première.

Stoel is vijftien jaar bij je

Van Ojen: „Er is meer dan de mens. Bij ons staan spullen centraal. Een stoel is zomaar vijftien jaar bij je. We willen graag dat de mens zich afscheidener opstelt naar de omgeving en naar de toekomst toe.” Kegels: „Ons doel? Dat je gaat meeleven met een plastic zakje. Dat mensen anders naar een lantaarnpaal kijken wanneer ze naar huis gaan.”

Bij Plankton speelt het decor de hoofdrol. Een opera-actrice staat achter het decor, de volgsport richt zich op het decor. Van Ojen: „We nemen kinderen serieus en laten volwassenen weer spelen.”

Het festival is belangrijk voor het duo. „Cement steekt een hand naar ons uit. Het is de derde keer dat we hier staan. We doen het echt samen. Door Cement kunnen we ons ont-

gonzen in de stad

▲ Leonie Clement is artistiek directeur van het Festival Cement. FOTO FESTIVAL CEMENT

wikkelen. Het festival biedt een soort vangnet en verbindt. En bovenal: het voelt veilig om te experimenteren.”

Ver brengen

Choreografe Katja Heitmann (37) is het aansprekende bewijs dat steun van Cement je ver kan brengen. „Heitmann maakt kunst van onze alledaagse bewegingen”, kopte de gereputeerde krant *New York Times* vorig jaar over haar werk. Geboren in Hamburg studeerde Heitmann aan de Fontys Dansacademie in Tilburg. In-

middels is ze een gevestigde naam in de danswereld met een eigen gezelschap dat wereldwijd optreedt.

In 2012, haar afstudeerjaar, was dat nog anders. Groen en onervaren debuteerde ze met een eerste eigen voorstelling op Festival Cement.

„Mijn belangrijkste vraag op dat moment was hoe ik van dans nu echt mijn werk kon maken en hoe ik mensen uit het werkveld kon bereiken”, vertelt Heitmann.

„Precies daarbij heeft Cement, vooral in de persoon van Leonie, me

enorm geholpen.” „Uiteindelijk heb ik vier of vijf jaar op Cement gestaan, altijd in goed overleg. Ik heb tijdens Cement geleerd om altijd het gesprek aan te gaan, ook met theaterdirecteuren en programmeurs. Het belangrijkste is dat je enorm gemotiveerd bent om jouw werk echt te maken. Vervolgens heb ik vanuit Cement de wil ervaren om er samen helemaal voor te gaan.”

Trakteren

Gemiddeld trekt Cement 3000-3500 bezoekers. Die kunnen rekenen op verrassende acts en activiteiten. Zo hoort bij een jubileum een gebakje. Onder het mom 'Wij trakteren op voorstellingen, jij op taart!' wordt aan alle bezoekers die naar de opening komen gevraagd een eenpersoons lekkernij mee te brengen. Doel: de lekkerste opening in 25 jaar.

Wanneer is Clement tevreden? „Als het weer gonst! Wanneer iedereen heeft kunnen maken wat ze graag wilden en wanneer we samen – bezoekers, makers en professionals – in gesprek zijn over de wereld.”

■ Festival Cement vindt van 15 t/m 23 maart plaats in Den Bosch. Belangrijkste locaties: Verkadefabriek, Theater Artemis en Pand'8. Het eerste weekend is het 'Pay what you want', ten bate van toegankelijkheid voor iedereen.

“
‘Leef
eerlij

voor mij
gesteld e

Wat kan
„Ik zing b
ten, die v
zijn beke
bow en m
stops an
moment
Guus. Ar
piano.”

Waarom
„Voor mi
is. Het vo
Ik ben ni
door mij
een uitro
is en jezz
leven. Ik
bij me e
men.”

▲ Tessa